

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20.07.2005, sp. zn. 5 Tdo 897/2005

Číslo:

Právní věta:

Soud:

Datum rozhodnutí: 01.01.1970

Spisová značka:

Číslo rozhodnutí:

Číslo sešitu:

Typ rozhodnutí:

Hesla: Zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění

Předpisy: 140/1961 Sb. § 125

Druh:

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 54

Dovětek „ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně“ u trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. se vztahuje nejen k alinea třetí, ale i k alinea první a druhá, a proto je třeba zaměřit na prokázání tohoto znaku dokazování a jeho výsledky pak vyjádřit ve skutkové i právní větě výroku o vině odsuzujícího rozsudku.

(Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 7. 2005, sp. zn. [5 Tdo 897/2005](#))

Nejvyšší soud k dovolání obviněného M. V. zrušil rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 1. 2005, sp. zn. 6 To 702/2004, a rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 10. 3. 2004, sp. zn. 3 T 130/2002, a Okresnímu soudu v Bruntále přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Okresního soudu v Bruntále ze dne 10. 3. 2004, sp. zn. 3 T 130/2002, byl obviněný M. V. uznán vinným pod bodem a) dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stadiu pokusu trestným činem podvodu podle § 8 odst. 1 k § 250 odst. 1, 2 a podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., a pod bodem b) trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák, které spáchal tím, že

a) v době od 16. 7. 1999 do 11. 12. 2000 v B., K. a v O. jako fyzická osoba soukromě podnikající pod jménem M. V., uzavíral smlouvy, v nichž se v rámci školy modelingu zavázal klientům zabezpečit pět lekcí spočívajících v pohybové průpravě, práci s fotografem, práci s vizážistkou, přednášce o módě a manažerské průpravě, provést ukončení a závěr kurzu závěrečnými zkouškami za přítomnosti

specialistů z oblasti choreografie, vizáže a fotografie a poskytnout certifikát a deset nejúspěšnějších fotografií pro portfolio v profesionální kvalitě a požadovaném formátu „BOOK“, kdy cena kurzu byla stanovena ve výši 5985 Kč, a takto uzavřel smlouvy

- 1) dne 16. 7. 1999 v B. s D. Š., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5985 Kč,
- 2) v měsíci září 1999 v B. s L. B., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5985 Kč,
- 3) dne 13. 11. 1999 v B. s L. P., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5985 Kč,
- 4) dne 22. 11. 1999 v B. s P. G., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5267,50 Kč a zbývajících splátek nebyla zaplacená s ohledem na průběh a kvalitu kurzu,
- 5) dne 27. 11. 1999 v B. s I. Š., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 3951 Kč a zbývajících splátek nebyla zaplacená, neboť kurz nebyl dokončen,
- 6) dne 30. 11. 1999 v B. s M. F., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 3000 Kč a zbývajících splátek nebyla zaplacená s ohledem na průběh a kvalitu kurzu,
- 7) v měsíci prosinci roku 1999 v B. s J. Z., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 2817 Kč a zbývajících splátek nebyla zaplacená s ohledem na nesplnění smluvních podmínek,
- 8) na podzim roku 1999 v B. s L. Č., která ničeho neuhradila, neboť kurz nebyl dokončen,
- 9) na podzim roku 1999 v B. s A. Č., která ničeho neuhradila, neboť kurz nebyl dokončen,
- 10) dne 8. 1. 2000 v B. s M. B., kdy na základě této smlouvy mu byla dne 18. 1. 2000 uhrazena částka 5985 Kč,
- 11) dne 5. 2. 2000 v B. s L. P., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5985 Kč,
- 12) dne 14. 6. 2000 v B. s I. M., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5985 Kč,
- 13) v přesně nezjištěnou dobu v roce 2000 v B. s K. M., od které s ohledem na skutečnost, že již jeden kurz absolvovala, a s ohledem na to, že měla v kurzu současně učit, požadoval pouze částku 500 Kč, kterou však K. M. s ohledem na průběh a kvalitu kurzu neuhradila,
- 14) v přesně nezjištěnou dobu v roce 2000 v B. s A. H., od které s ohledem na skutečnost, že již jeden kurz absolvovala, a s ohledem na to, že měla v kurzu současně učit, požadoval pouze částku 600 Kč, kterou však A. H. s ohledem na průběh a kvalitu kurzu neuhradila,
- 15) v přesně nezjištěnou dobu v roce 2000 v B. s V. H., od které s ohledem na skutečnost, že již jeden kurz absolvovala, požadoval pouze částku 600 Kč, kterou mu V. H. uhradila,
- 16) v přesně nezjištěnou dobu v roce 2000 v B. s P. K., od které s ohledem na skutečnost, že již jeden kurz absolvovala, a s ohledem na to, že měla v kurzu současně učit, požadoval pouze částku 600 Kč, kterou však P. K. s ohledem na průběh a kvalitu kurzu neuhradila,
- 17) na podzim roku 1999 v K. s A. Š., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 600 Kč, přičemž další splátka nebyla zaplacená, neboť A. Š. kurz s ohledem na jeho průběh a kvalitu předčasně ukončila,
- 18) dne 11. 1. 2000 v K. s H. Ř., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 3600 Kč, přičemž zbývajících splátek nebyla zaplacená, neboť kurz nebyl dokončen,
- 19) dne 16. 6. 2000 v K. s R. J., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 500 Kč a zbývajících splátek nebyla zaplacená, neboť R. J. kurz s ohledem na jeho průběh a kvalitu předčasně ukončila,
- 20) dne 19. 6. 2000 v K. s M. Z., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 1316 Kč a zbývajících splátek nebyla uhrazena s ohledem na průběh a kvalitu kurzu,
- 21) dne 19. 6. 2000 v K. s B. J., kdy s ohledem na to, že kurz předčasně ukončila, ničeho neuhradila,
- 22) dne 19. 6. 2000 v K. s T. D., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5750 Kč,
- 23) dne 26. 6. 2000 v K. s J. K., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 6585 Kč,
- 24) dne 23. 10. 2000 v K. s J. U., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena nejméně částka 2633 Kč a zbývajících splátek nebyla uhrazena, neboť kurz nebyl dokončen,
- 25) dne 23. 10. 2000 v K. s L. Č., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5985 Kč,
- 26) dne 24. 10. 2000 v K. s P. P., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 5985 Kč,
- 27) dne 2. 11. 2000 v K. s G. L., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 6585 Kč,
- 28) dne 11. 5. 2000 v O. s N. H., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 4040 Kč a zbývajících splátek nebyla zaplacená, neboť N. H. kurz předčasně ukončila,

29) dne 11. 5. 2000 v O. s R. P., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 658 Kč, přičemž jako zbytek platby jí byl započítán poskytnutý pronájem nebytových prostor v O.,
30) dne 11. 5. 2000 v O. s J. P., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 6317 Kč,
31) dne 14. 6. 2000 v O. se S. D., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 3890 Kč a zbývající splátka nebyla zaplacená, neboť kurz nebyl dokončen,
32) dne 27. 6. 2000 v O. s R. M., kdy na základě této smlouvy mu byla uhrazena částka 3949 Kč a zbývající splátka zaplacená nebyla, neboť kurz nebyl dokončen,
přičemž neměl zajištěny žádné lektory či odborníky pro výuku a závěrečné zkoušky ani vhodné prostory pro výuku a lekce, vyučoval pouze sám, ačkoliv nemá v tomto oboru vzdělání či konkrétnější zkušenosti, případně dívky, které současně navštěvovaly jeho další kurzy, při závěrečných zkouškách byl jedinou hodnotící osobou, části klientů nezajistil všechny lekce ani vůči nim nerealizoval zkoušky a rovněž jim nevydal certifikáty a žádnému z klientů nezajistil fotografie pro portfolio a takto svým klientům způsobil celkovou škodu ve výši nejméně 109 938,50 Kč.

b) v době od 19. 1. 2000 do 31. 3. 2001 v B. ani jinde jako fyzická osoba soukromě podnikající pod obchodním jménem M. V. v rozporu s ustanoveními § 7 a § 15 zákona č. 563/1991 Sb., ve znění novel, nevedl knihu pohledávek a závazků a po část období ani peněžní deník, přičemž v době, kdy peněžní deník vedl, jej vedl duplicitně a v těchto duplicitních peněžních denících neprováděl shodné zápisy ani do nich nezaznamenával všechny účetní případy podle vydaných účetních dokladů a zaznamenával do nich účetní případy, které účetními doklady podloženy nebyly.

Za tyto trestné činy byl obviněný M. V. podle § 250 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 roků a 6 měsíců. Dále byl obviněnému uložen i trest zákazu činnosti vymezený jako zákaz výkonu povolání spočívajících ve zprostředkovatelské činnosti, zejména organizování přehlídek v oblasti kultury a umění a kurzů pro fotomodelky a manekýnky na dobu trvání 4 let. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byly poškozené J. G., I. Š., D. F., P. Z., S. B., J. M., V. H., H. Ř., S. J., D. Z., M. D., T. K., L. Č., P. P., G. L., P. P., J. D., R. M., Š. Š., P. B., L. P. a S. H. s uplatněnými nároky na náhradu škody odkázány na řízení ve věcech občanskoprávních.

Uvedený rozsudek soudu první instance napadl obviněný M. V. odvoláním, o kterém Krajský soud v Ostravě rozhodl rozsudkem ze dne 13. 1. 2005, sp. zn. 6 To 702/2004, tak, že napadené rozhodnutí podle § 258 odst. 1 písm. b) tr. ř. v celém rozsahu zrušil a za podmínek v § 259 odst. 3 písm. a) tr. ř. nově rozhodl tak, že obviněný M. V. se uznává vinným pod bodem a) dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stadiu pokusu trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. a podle § 8 odst. 1 k § 250 odst. 1, 2 tr. zák., a pod bodem b) trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák, které spáchal tím, že

a) v době od 16. 7. 1999 do 18. 1. 2000, ač neměl žádné živnostenské oprávnění a jen na základě dohody s T. R., a dále pak od 19. 1. 2000 do 11. 12. 2000 na základě živnostenského oprávnění vydaného dne 19. 1. 2000 Městským úřadem v B., obecní živnostenský úřad, pro předmět podnikání pořádání divadelních, filmových a jiných audiovizuálních představení a produkcí, společenských akcí, koncertů, hudebních a tanečních vystoupení, výstav, festivalů a přehlídek v oblasti kultury a umění, kurzu pro fotomodelky a manekýnky; pod obchodním jménem M. V. – M. M. M., ač neměl finanční prostředky a zajištěny žádné lektory či odborníky pro výuku a závěrečné zkoušky, ani vhodné prostory pro výuku a lekce vyučoval pouze sám, ačkoli nemá v tomto oboru vzdělání či konkrétní zkušenosti, případně dívky, které současně navštěvovaly jeho další kurzy, při závěrečných zkouškách byl jedinou hodnotící osobou, části klientů nezajistil všechny lekce ani vůči nim nerealizoval zkoušky, a rovněž jim nevydal certifikáty, a žádnému z klientů nezajistil fotografie pro portfolio, takto svým klientům způsobil celkovou škodu ve výši nejméně 109 938,50 Kč, takto získané prostředky si ponechal a tyto získal tím, že uzavřel smlouvy uvedené pod body 1 – 32 rozsudku soudu I. stupně.

b) v době od 19. 1. 2000 do 31. 3. 2001 v B. ani jinde jako fyzická osoba soukromě podnikající pod obchodním jménem M. V. v rozporu s ustanoveními § 7 a § 15 zákona č. 563/1991 Sb., ve znění novel, nevedl knihu pohledávek a závazků a po část období ani peněžní deník, přičemž v době, kdy peněžní

deník vedl, tento vedl duplicitně a v těchto duplicitních peněžních denících neprováděl shodné zápisy ani do nich nezaznamenával všechny účetní případy podle vydaných účetních dokladů a zaznamenával do nich účetní případy, které účetními doklady podloženy nebyly.

Za tyto trestné činy byl obviněný M. V. podle § 250 odst. 2 tr. zák. za použití § 35 odst. 1 tr. zák. odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 18 měsíců, jehož výkon mu byl podle § 58 odst. 1 a § 59 odst. 1 tr. zák. podmíněně odložen na zkušební dobu v trvání 2 let a 6 měsíců. Dále byl obviněnému uložen i trest zákazu činnosti vymezený jako zákaz výkonu povolání a živnostenské činnosti spočívající ve zprostředkovatelské činnosti, zejména organizování přehlídek v oblasti kultury a umění a kurzů pro fotomodelky a manekýnky na dobu 4 let. Podle § 229 odst. 1 tr. ř. byly poškozené J. G., I. Š., D. F., P. Z., S. B., J. M., V. H., H. Ř., S. J., D. Z., M. D., T. K., L. Č., P. P., G. L., P. P., J. D., R. M., Š. Š., P. B., L. P. a S. H. s uplatněnými nároky na náhradu škody odkázány na řízení ve věcech občanskoprávních.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu ze dne 13. 1. 2005, sp. zn. 6 To 702/2004, v trestní věci vedené u Okresního soudu v Bruntále jako soudu prvního stupně pod sp. zn. 3 T 130/2002, podal obviněný M. V. prostřednictvím obhájce Mgr. R. J. dovolání do všech výroků napadeného rozhodnutí z důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) a k) tr. ř. V úvodu odůvodnění svého mimořádného opravného prostředku dovolatel namítl, že skutková zjištění jsou nejasná a neúplná. Nelze totiž z výrokové části rozsudku pod bodem a) zjistit, které části klientů nezajistil obviněný všechny lekce nebo vůči nim neuskutečnil zkoušky.

Poté obviněný poukázal na pochybení soudů obou stupňů ve vztahu k výroku o výši a náhradě škody, a zejména zdůraznil, že trestní právo je „ultima ratio“, a proto má být až tou poslední, krajní možností řešení problémů ve společnosti. Nelze je proto aplikovat na případy jako je tato trestní věc, kde se může jednat maximálně o porušení smlouvy v některých jejích bodech jednou či druhou smluvní stranou. V tomto směru obviněný odkázal na provedené listinné důkazy, především však na vyjádření Okresního živnostenského úřadu v B. a vyjádření Asociace modelingových agentur s tím, že ani jedna z těchto institucí neshledala v jednání obviněného podvodný úmysl, když certifikát vystavovaný obviněným nevykazoval žádné porušení platných právních předpisů, neboť pouze potvrzuje skutečnost, že se frekventantka zúčastnila školy a složila závěrečnou zkoušku. Podobné kurzy a školení jsou podle těchto institucí běžné a nejsou zárukou žádné kvalifikace. Ani cena kurzu nebyla mimo rámec běžných cen.

Skutková zjištění vypovídají také o tom, že mnoho údajných poškozených přestalo do kurzu z vlastní vůle docházet, nebo se někteří z poškozených školy modelingu účastnili, avšak tuto školu nikdy nezaplatili, takže vůbec neuhradili služby jim obviněným poskytnuté. Docházelo tedy k porušování smluvních podmínek na obou stranách a bylo jen na účastnících kurzu, jak tuto situaci vyřeší. Nelze opomenout ani okolnost, že pokud by věc byla řešena v občanskoprávním řízení, bylo by toto řešení pro poškozené méně pohodlné a jistě i méně výhodné, neboť soud by posuzoval i míru jejich přispění k tomu, že smlouvou dohodnuté plnění nemohlo být řádně poskytnuto. Proto dovolatel namítl, že po formální stránce v jeho jednání nelze nalézt ani objektivní stránku a prakticky ani objekt trestného činu, tedy společenský zájem či vztah chráněný trestním zákonem, tudíž jednání obviněného z těchto důvodů nemohlo naplnit znaky skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., resp. ani pokus tohoto trestného činu.

K trestnému činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. dovolatel taktéž namítl nesprávné posouzení soudem zjištěného skutku. V první řadě nalézací i odvolací soud pominul, že tento trestný čin je na základě logického i gramatického výkladu soudní judikaturou považován za zvláštní formu přípravy k dalším trestným činům, jako jsou například § 148 tr. zák. či třeba i § 250 tr. zák. Podle principu, na němž stojí trestní zákon, příprava nebo pokus trestného činu nemá být přísněji trestná než dokonatý trestný čin. V případě, že by tento trestný čin měl být prostředkem ke spáchání jiného trestného činu, se totiž jedná o jeden skutek a nikoliv o skutky dva, proto je nutno dovodit, že obviněný byl pro tento trestný čin odsouzen naprosto nedůvodně, neboť tento je buď konzumován trestným činem podvodu, anebo případně vůbec není trestným činem.

V závěru dovolání obviněný navrhl, aby Nejvyšší soud ČR podle ustanovení § 265k odst. 1 tr. ř. zrušil

výše specifikovaný rozsudek odvolacího soudu a aby podle ustanovení § 265l odst. 1 tr. ř. přikázal soudu, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, jemuž bylo dovolání obviněného M. V. doručeno ve smyslu § 265h odst. 2 tr. ř., v rámci svého vyjádření k tomuto mimořádnému oprávnému prostředku shrnul dosavadní průběh řízení a konstatoval, že obviněný se opírá o dovolací důvody uvedené v ustanovení § 265b odst. 1 písm. g) a k) tr. ř. Ohledně argumentace obviněného ve vztahu k námitkám proti kvalifikaci jeho jednání jako trestnému činu podvodu státní zástupce pak upozornil, že obviněný tyto námitky uplatnil již v odvolacím řízení, odvolací soud se s nimi řádně vypořádal a s jeho závěry v tomto směru je třeba se ztotožnit, a proto jsou námitky obviněného neopodstatněné. Poněkud jiná situace je u druhého trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák., u něhož jak obžaloba, tak i soudy obou stupňů ve svých rozhodnutích neaplikovaly úplné znění skutkové podstaty vymezené v ustanovení § 125 odst. 1 tr. zák.

Právní ani skutková věta tak neobsahuje znak „a ohroží tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně ...“ a tímto směrem nebylo ani vedeno dokazování. Tímto došlo podle státního zástupce k tomu, že výrok o vině trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. je neúplný (§ 265b odst. 1 písm. k/ tr. ř.) a je zároveň založen na nesprávném právním posouzení skutku (§ 265b odst. 1 písm. g/ tr. ř.). V tomto rozsahu považuje tedy státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství dovolání obviněného za důvodné, byť vada spočívá v jiných skutečnostech, než dovolatel konkrétně uvedl. Mimo to též poukázal i na gramatické a písařské chyby v písemném vyhotovení rozsudku, které je též nutno napravit.

Závěrem svého vyjádření státní zástupce navrhl, aby Nejvyšší soud v neveřejném zasedání podle § 265r odst. 1 písm. b) tr. ř. napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil ve výroku o vině trestným činem zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. a ve výroku o uložených trestech a aby podle § 265l odst. 1 tr. ř. tomuto soudu přikázal věc v potřebném rozsahu znovu projednat a rozhodnout. Současně vyslovil ve smyslu § 265r odst. 1 písm. c) tr. ř. souhlas s tím, aby takto Nejvyšší soud učinil i v případě, že rozhodne jiným než navrženým způsobem.

Nejvyšší soud jako soud dovolací nejprve v souladu se zákonem zkoumal, zda není dán některý z důvodů pro odmítnutí dovolání podle § 265i odst. 1 tr. ř., a na základě tohoto postupu shledal, že dovolání ve smyslu § 265a odst. 1, 2 písm. a) tr. ř. je přípustné, bylo podáno osobou oprávněnou (§ 265d odst. 1 písm. b/, odst. 2 tr. ř.), řádně a včas (§ 265e odst. 1, 2 tr. ř.) a splňuje náležitosti dovolání. Protože dovolání lze podat jen z důvodů taxativně vyjádřených v § 265b tr. ř., Nejvyšší soud dále posuzoval, zda obviněným vznesené námitky naplňují jím tvrzené dovolací důvody, a shledal, že pokud jde o důvod dle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř., byly uplatněny v souladu se zákonem vymezenými podmínkami. Naproti tomu k uplatněnému důvodu podle § 265b odst. 1 písm. k) tr. ř. obviněný v dovolání pouze uvedl, že považuje výrokovou část za neúplnou, aniž by tuto svou námitku v potřebném směru konkretizoval, a proto tento v dovolání označený důvod nebyl uplatněn v souladu se zákonem (§ 265f odst. 1 tr. ř.).

V té souvislosti je třeba zdůraznit, že pokud obviněný v dovolání namítal i pochybení soudů obou stupňů skutkového charakteru, nemohl se Nejvyšší soud těmito námitkami zabývat, neboť je zásadně povinen vycházet ze skutkových zjištění soudu prvního stupně, případně doplněných nebo pozměněných odvolacím soudem. Skutkové zjištění učiněné v napadených rozhodnutích nemůže změnit, a to jak na základě případného doplňování dokazování, tak i v závislosti na jiném hodnocení v předcházejícím řízení provedených důkazů. To vyplývá z důvodů dovolání vymezených v § 265b tr. ř. a také z toho, že Nejvyšší soud v řízení o dovolání jako specifickém mimořádném oprávněném prostředku, který je zákonem určen k nápravě procesních a právních vad rozhodnutí vymezených v § 265a tr. ř., není a ani nemůže být další (třetí) instancí přezkoumávající skutkový stav věci v celé šíři, neboť v takovém případě by se dostával do role soudu prvního stupně, který je z hlediska uspořádání zejména hlavního líčení soudem zákonem určeným a také nejlépe způsobilým ke zjištění skutkového stavu věci ve smyslu § 2 odst. 5 tr. ř., popř. do pozice soudu projednávajícího řádný oprávněný prostředek, který může skutkový stav korigovat prostředky k tomu určenými zákonem (srov. § 147 až

§ 150 a § 254 až § 263 tr. ř., a taktéž přiměřeně např. usnesení Ústavního soudu ve věcech sp. zn. I. ÚS 412/02, III. ÚS 732/02, III. ÚS 282/03, II. ÚS 651/02). K tomu je třeba ještě dodat, že z hlediska nápravy skutkových vad trestní řád obsahuje další mimořádné opravné prostředky, a to především obnovu řízení (§ 277 a násl. tr. ř.) a v určitém rozsahu i stížnost pro porušení zákona (§ 266 a násl. tr. ř.).

Ve vztahu k dovolacímu důvodu podle § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. u dílem dokonaného a dílem nedokonaného (ve stadiu pokusu) trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. a podle § 8 odst. 1 k § 250 odst. 1, 2 tr. zák. dovolatel uvedl, že z výroku o vině není zřejmé, kterým klientům obviněný nezajistil zkoušky, jaká byla vůbec škoda, když kurz se uskutečnil a na jeho nedokončení měli velký podíl jeho frekventanti, kteří často zaplatili pouze část ceny kurzu nebo nezaplatili za kurz vůbec, i když se jej účastnili. Dovolatel zde fakticky namítl, že soudy obou stupňů rozhodnutím v trestním řízení nahradily možnost řešení vzniklého problému občanskoprávní cestou, neboť nejde ze strany obviněného o podvodný úmysl již od počátku neprovést žádný kurz, ale naopak maximálně o nedodržení některých ustanovení smlouvy jednou či druhou smluvní stranou.

Trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. spáchá ten, kdo ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatí tím, že uvede někoho v omyl, využije něčího omylu nebo zamlčí podstatné skutečnosti, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou. Podle § 250 odst. 2 tr. zák. pak bude právně kvalifikováno jednání toho, kdo způsobí činem uvedeným v odstavci 1 tohoto ustanovení škodu nikoli malou. Ve smyslu § 89 odst. 11 tr. zák. se škodou nikoli nepatrnou rozumí škoda dosahující částky nejméně 5000 Kč, škodou nikoli malou se rozumí škoda dosahující částky nejméně 25 000 Kč.

Odvolací soud v napadeném rozsudku dospěl k závěru, že obviněný s ohledem na nedostatek finančních prostředků, vlastní neodbornost a nezkušenost nemohl zajistit, aby u všech klientů proběhlo 5 lekcí, jak bylo ve smlouvách uvedeno, přičemž tato skutečnost mu musela být zřejmá již při uzavírání smluv, neboť neměl žádné zkušenosti ani vzdělání v oboru a neměl ani dostatek finančních prostředků na to, aby zajistil prostory, potřebné lektory, jakož i osoby do hodnotících komisí, a aby tak dostál svým závazkům vyplývajícím ze smluv o provedení školy modelingu, přičemž i následné předání dokladu o absolvování kurzu nemá z hlediska školy modelingu žádný význam, neboť kurz neměl odborné vedení, nebyly provedeny fotografie, ani vyhotovena portfolia, která by prokazovala, že po absolvování kurzu či jeho části mohli absolventi kurzu úspěšně pracovat v oblasti modelingu či jako fotomodelky. Z toho pak odvolací soud dovodil, že obviněný již v době uzavírání smluv si musel být dobře vědom, že není schopen dostát svým závazkům z uzavřených smluv, finanční prostředky, které získal od účastníků kurzů ve výši přes 100 000 Kč, nepoužil v souvislosti s uzavřenými smlouvami, a použil je tedy nepochybně na jiné účely, a vzhledem k tomu je nutno přesvědčit závěrům soudu prvního stupně, že svým jednáním obžalovaný spáchal trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., a to dílem dokonaný a dílem nedokonaný, jak je to uvedeno ve výrokové části tohoto rozsudku.

Zhodnotí-li se tyto závěry odvolacího soudu z hlediska objektivní i subjektivní stránky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák., je třeba konstatovat, že skutková zjištění uvedená ve výroku napadeného rozsudku pod bodem a) a na to navazující zmíněné právní závěry odvolacího soudu neodpovídají znakům trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., zejména z hlediska naplnění znaku uvedení jiného v omyl a na to navazujícího podvodného úmyslu ze strany obviněného, jakož i z hlediska způsobení škody nikoli malé na cizím majetku.

Shora uvedený závěr odvolacího soudu o naplnění znaku uvedení jiného v omyl a subjektivní stránky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. ignoruje zjištěnou povahu jednání obviněného a zejména obsah smluv, které uzavírali jednotliví účastníci kurzů s obviněným vystupujícím pod obchodním jménem M. V. – M. M. M., a jejich naplňování v průběhu jednotlivých kurzů, a to jak ze strany obviněného, tak i ze strany jednotlivých poškozených účastníků kurzů. Z obsahu smluv, které jsou založeny ve spisu, vyplývá, že obviněný se zavázal provést školu modelingu probíhající v pěti lekcích vždy jednou týdně podle dispozic daných agenturou s tím, že tato škola bude ukončena závěrečnými zkouškami za přítomnosti specialistů z oblasti choreografie, vizáže, fotografie a vedení agentury, přičemž každý absolvent obdrží deset nejúspěšnějších fotografií pro své portfolio ve formátu 13/18 a

certifikát o absolvování kurzu – školy modelingu. Pokud jde o druhou smluvní stranu – účastníky školy modelingu – bylo mimo jiné v čl. 5 písm. b) stanoveno, že pokud adept vynechá vlastní vinou tři a více lekcí, přichází o možnost nafocení prezentačních fotografií pro své portfolio bez jakékoli náhrady. Podle čl. 6 písm. b) v případě, že adept má sjednané finanční vyrovnání školy modelingu ve dvou dílčích splátkách a neuhradil druhou dílčí splátku v daném termínu, ukončí školu modelingu v daném termínu bez jakýchkoliv nároků vůči agentuře. Ze zjištění, které učinily shodně oba soudy, nespočívalo jednání obviněného v tom, že by vylákal z jednotlivých poškozených, příp. jejich zákonných zástupců peníze pod nepravdivou záminkou, že provede kurzy školy modelingu, a tyto by pak nevykonával, ale v tom, že sice tyto kurzy podle uvedených smluv prováděl, ale jejich provedení nebylo dostatečně kvalitní, když zejména neměl finanční prostředky, neměl zajištěny žádné lektory či odborníky pro výuku a závěrečné zkoušky, ani vhodné prostory pro výuku a lekce, vyučoval pouze sám, ačkoliv nemá v tomto oboru vzdělání či konkrétní zkušenosti, při závěrečných zkouškách byl jedinou hodnotící osobou, části klientů nezajistil všechny lekce, nerealizoval vůči nim zkoušky, nevydal certifikáty a žádnému z klientů nezajistil fotografie na portfolio. Na druhou stranu je třeba ovšem uvést, že z popisu skutku ve výroku napadeného rozsudku vyplývá, že se na tomto neplnění uvedených smluv výrazným způsobem podíleli i účastníci kurzu, kteří na kurz přestali docházet nebo jej z vlastního rozhodnutí ukončili, byť často s tvrzením o jeho nedostatečné kvalitě, a v důsledku toho jim ani nemohlo být poskytnuto úplné plnění (zejména zkouška, vydání certifikátu a zajištění fotografií na portfolio). Tomu odpovídá i skutkový popis pod písmenem a) v bodech 4), 5), 6), 7), 8), 9), 13), 14), 16), 17), 18), 19), 20), 21), 24), 28), 31) a 32), v kterých je buď konstatováno, že kurz s ohledem na jeho průběh a kvalitu adept předčasně ukončil, často i s tím, že kurzovné v celém rozsahu nebo zčásti nebylo uhrazeno, anebo že kurz nebyl dokončen. Přitom bylo přehlédnuto oběma soudy, že podle citovaných smluv v takovém případě nebyl obviněný povinen splnit smlouvu, pokud jde o vydání certifikátu o absolvování kurzu, příp. nafocení prezentačních fotografií pro portfolio. Navíc podle smluv se obviněný nezavázal, že provádění pěti lekcí školy modelingu bude zajištěno specialisty a odborníky, ale tyto odborníky měl zajistit pouze pro provedení závěrečných zkoušek. Nelze mu proto klást za vinu, jak činí v zásadě oba soudy, že „neměl zajištěny žádné lektory či odborníky pro výuku“.

Z těchto hledisek postrádají závěry obou soudů o naplnění znaku uvedení jiného v omyl a podvodného úmyslu na straně obviněného potřebný základ jak v popisu skutku ve výroku rozsudku, tak i v jeho odůvodnění, a zejména v obsahu samotného trestního spisu. Nelze se totiž zcela ztotožnit se závěry nalézacího a odvolacího soudu ve skutkové větě výroku o vině v tom směru, že obviněný nezajistil žádné lektory či odborníky pro výuku a závěrečné zkoušky, ani vhodné prostory. Taktéž skutková zjištění neprokázala, že by výuku vedl ve všech případech sám (srov. k tomu i v odůvodnění rozsudku soudu prvního stupně podrobně citované svědecké výpovědi D. Š., L. B., L. P., J. G., M. F., L. Č., J. M. atd.). V této souvislosti je nutno zdůraznit, že soud si sám sobě v případě některých závěrů dokonce protiřečí, neboť pokud v některém prostoru (kanceláři, tělocvičně apod.) vedl kurz pouze sám obviněný, znamená to, že prostory, byť třeba nikoli zcela vyhovující, pro jeho uskutečnění existovaly, a vzniká tedy otázka, zda závěr obou soudů o podvodném úmyslu obviněného vylákat z potenciálních frekventantů plnění v penězích a zcela nedostát smluvně dohodnutému plnění, má oporu ve skutkovém zjištění obou soudů na základě provedeného dokazování.

Kromě již zmíněných svědeckých výpovědí citovaných v rozsudku soudu prvního stupně, z nichž některé popisují i různé prostory, kde se jednotlivé lekce konaly, je ve spise také doloženo, že obviněný se snažil zajistit prostory pro konání předmětných kurzů, neboť uzavřel za tím účelem například Dohodu o poskytnutí prostor Základní školy v B. – malé tělocvičny, z výpovědi svědkyně R. P. vyplývá, že obviněný měl po nějakou dobu pronajaty i prostory v čajovně P. v O., zaměstnával po určitou dobu (od 1. 2. 2000 do 31. 3. 2000) pro modelovou agenturu sekretářku, snažil se zajistit a několikrát zajistil přítomnost kosmetičky či fotografa, uzavřel též smlouvu o nájmu nebytových prostor. Také tyto skutečnosti svědčí proti závěru obou soudů o snaze obviněného od počátku uvést účastníky jím pořádané školy modelingu v omyl a o jeho podvodném úmyslu.

Na základě těchto skutkových zjištění, vyplývajících z napadeného rozsudku v návaznosti na

rozsudek soudu prvního stupně a z obsahu spisu nelze podle názoru Nejvyššího soudu učinit právní závěr, že obviněný měl od počátku v úmyslu nedostát svým smluvním povinnostem a že tedy je v jeho jednání přítomna subjektivní stránka – úmysl – jako jeden z obligatorních znaků skutkové podstaty trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák., zvláště když nelze ani přehlédnout to, že někteří svědci uvedení v napadeném rozsudku jako poškození nehodnotili kurz zajišťovaný obviněným M. V. jen negativně, ale uváděli, že „... kurz byl jinak dobrý, snažili se je naučit např. barvy, jaké by měli nosit, celková úroveň kurzu byla nedostačující, ale myslí si, že M. V. byl na lekce připraven, nebyl však dobrý profesionál ...“ (svědkyně L. Č.), „... úroveň kurzu byla taková střední, z počátku s ním byla spokojená, poté ne ...“ (svědkyně K. M.), „... nemůže říci, že by úroveň kurzu byla nejlepší, avšak ani nejhorší ...“ (svědkyně V. H.), „... měla certifikát i BOOK z jiné agentury, než začala docházet k obviněnému, kde byla asi na deseti lekcích (ve smlouvě bylo jen pět lekcí), úroveň obou agentur byla srovnatelná, mrzelo jí, že děvčata nedostala fotografie, ale vzhledem k tomu, že sama nic nezaplatila, tak to jako podvod na sebe nebere ...“ (svědkyně P. K.), „... dcera se účastnila kurzů modelingu, po absolvování kurzu obdržela certifikát, avšak kolekci fotografií ne, výrazné připomínky dcera neměla ...“ (svědkyně T. K.), „... účastnil se všech kurzů a pokud je má hodnotit, jakož i jejich úroveň, tak ta byla laická, chápal však, že M. V. začínal, a chtěl mu pomoci, závěrečné zkoušky se nezúčastnil, nemá ani certifikát ani fotografie, kurz nesplnil jeho očekávání ...“ (svědek G. L.), „... dcera kurz navštěvovala, z počátku jí úroveň kurzu připadala v pořádku, pak už se to dále moc nevyvíjelo, rodičům se první přehlídka líbila, některé lekce se odvolávaly, u dcery závěrečná zkouška neproběhla, protože přestala následně do agentury docházet, myslí si, že V. byl příliš mladý na to, aby kurz organizoval ...“ (svědkyně S. H.) apod.

Uvedení v omyl, které je v napadeném rozsudku obviněnému kladeno za vinu, je jednání, kterým pachatel předstírá okolnosti, které nejsou v souladu se skutečným stavem věci. Toto se může stát lstí, ale může jít i jen o pouhou nepravdivou informaci, pokud je tato nepravdivá informace podávána poškozenému s úmyslem způsobit škodu na cizím majetku a zároveň sebe nebo jiného obohatit. Podle ustálené judikatury skutečnost, že obviněný nesplnil svůj závazek vyplývající ze smlouvy, ač tak mohl učinit, ještě nedokazuje, že uvedl druhou stranu smlouvy v omyl, aby se k její škodě obohatil ve smyslu § 250 odst. 1 tr. zák. K naplnění zákonných znaků subjektivní stránky trestného činu podvodu podle citovaného ustanovení se v tomto případě vyžaduje, aby bylo prokázáno, že obviněný již v době uzavření smlouvy jednal v úmyslu plnění buď vůbec neposkytnout, nebo je neposkytnout v požadovaném rozsahu, anebo jednal alespoň s vědomím, že je nebude moci poskytnout a že tím uvádí druhou stranu smlouvy v omyl, aby se ke škodě jejího majetku obohatil. Jestliže teprve po uzavření smlouvy vznikly překážky, které bránily zavázanému splnit závazek z předmětné smlouvy a které nemohl v době uzavření smlouvy ani předvídat, když jinak byl tehdy schopen závazek splnit, ale z různých důvodů závazek zcela nesplnil, anebo dodatečně pojal úmysl závazek vůbec nebo zčásti nesplnit, pak jeho jednání nelze považovat za trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. (srov. přiměřeně č. 54/1967, č. 15/1969, č. 57/1978-III. a č. 56/1994 Sb. rozh. tr.). Jak vyplývá z toho, co bylo již shora uvedeno, v případě M. V. se podle názoru Nejvyššího soudu jednalo právě o takový případ, neboť jeho jednání bylo ovlivněno jeho velmi mladým věkem, nezkušeností a dalšími již zmíněnými skutečnostmi vážícími se k jeho osobě, které je třeba samozřejmě hodnotit i z hlediska, zda si mohl již na počátku své činnosti při uzavírání smluv uvědomit všechny související problémy, které se mohou vyskytnout při zajišťování lekcí, lektorů či odborníků, jakož i fotografování účastníků kurzů. Z provedeného dokazování totiž jednoznačně vyplývá, že tyto činnosti se snažil, i když samozřejmě s přihlédnutím ke svým zkušenostem a odborným znalostem, které byly velmi malé, zajistit (ke spisu jsou v příloze přiloženy i fotografie účastníků kurzů, je dokumentována snaha vytvořit i videokazety zaměřené na prezentaci účastníků kurzů apod., byť i tyto aktivity zajišťované obviněným neměly patřičnou profesionální úroveň). Neméně důležitým zjištěním v tomto smyslu je také skutečnost, že z kopií smluv uzavíraných s účastníky předmětných kurzů, založených ve spisu, nevyplývá, že by obviněný měl vůči druhé smluvní straně všechny povinnosti, které soudy prvního i druhého stupně postupně uvedly ve skutkové větě výroků o vině v napadených rozsudcích a které obviněnému M. V. kladou za vinu. V

těchto smlouvách si účastníci nesjednali přítomnost jakýchkoli „specialistů“ v průběhu lekcí, ale „specialisté z oblasti choreografie, vizáže, fotografie a vedení agentury“ měli být přítomni jen při závěrečných zkouškách. Nikde se ovšem nehovoří o konkrétní odborné úrovni těchto specialistů, o jejich vzdělání a případné praxi v oboru, z čehož lze dovodit, že takto se za „specialistu“ v příslušné oblasti mohl považovat i sám obviněný. Nicméně toto však již vůbec nepřísluší hodnotit soudu v trestní věci, neboť ze všech výše uvedených důvodů lze uzavřít, že z toho, jak byl skutek uveden ve výroku o vině v rozhodnutích soudů obou instancí a jak to bylo dále rozvedeno v odůvodnění obou rozsudků, nelze podle názoru Nejvyššího soudu dovodit, že by se jednalo o dílem dokonáný, dílem nedokonáný (ve stadiu pokusu) trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. a podle § 8 odst. 1 k § 250 odst. 1, 2 tr. zák., když se zcela zřejmě jedná jen o porušení povinností vyplývajících se smluvních ujednání v shora citovaných smlouvách, a to nejen ze strany obviněného, ale i ze strany účastníků školy modelingu, neboť z popisu skutku ve výroku rozsudku soudu prvního stupně i z navazujícího napadeného rozsudku odvolacího soudu jednoznačně vyplývá, že velká část poškozených neuhradila celou či vůbec žádnou částku za konání kurzu, a přesto se kurzu zúčastnili, jiní zase kurz z vlastního rozhodnutí nedokončili a v důsledku toho nedoplatili zbytek kurzovního apod.

Všechny tyto skutečnosti podle názoru Nejvyššího soudu svědčí proti závěrům obou soudů o naplnění znaku uvedení jiného v omyl a také subjektivní stránky trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. ve formě shora vymezeného podvodného úmyslu, byť i eventuálního, na straně obviněného M. V. Na druhé straně je třeba souhlasit se závěry obou soudů, že nabízená škola modelingu – probíhající v pěti lekcích – byla prováděna neodborně, neboť úroveň kurzu nebyla profesionální, což však bylo způsobeno velmi mladým věkem a z toho vyplývající neodborností a nedostatečnou profesionální zkušeností obviněného M. V. Proto je třeba podle názoru Nejvyššího soudu na jednání obviněného M. V. pohlížet jako na nekvalitně provedené plnění na základě shora uvedených smluv, a to i s přihlédnutím k tomu, že obviněný byl velmi mladý a nezkušený, což muselo být účastníkům kurzů, resp. jejich zákonným zástupcům, jako poškozeným zřejmé již na první pohled. Přitom není bez významu i skutečnost, že provozování činnosti předmětného charakteru, tedy pořádání odborných kurzů, školení a jiných vzdělávacích akcí včetně lektorské činnosti, je v souladu se zákonem č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání, zařazeno do živností ohlašovacích, volných a k jejich získání není stanovena žádná odborná způsobilost. Ani vydaným certifikátem neporušil obviněný konkrétní zákonné ani smluvní ustanovení. Skutečnost, že certifikát nemá prakticky žádný význam z hlediska uplatnění účastníků kurzů, nelze za takovéto porušení považovat, neboť ve smlouvě se pouze konstatuje, že absolventkám bude vydán certifikát. O jeho kvalitě zde není uvedeno nic. Navíc žádný certifikát tohoto typu vydaný jakoukoli modelovou agenturou na základě provedení kurzu není garancí budoucích zakázek absolventa a nemá proto prakticky žádný význam, když v praxi organizování přehlídek a podobných akcí se klienti a modelové agentury neřídí podle certifikátů, ale vždy jen podle skutečných schopností modelky nebo modelu.

Tyto názory Nejvyššího soudu jsou podporovány vyjádřeními Okresního živnostenského úřadu, Okresního úřadu v B. a Asociace modelových agentur ČR Brno, které též náležitě ilustrují projednávanou problematiku trestní věci obviněného M. V., byť jejich závěry se vyjadřují k některým právním otázkám, které musí s konečnou platností vyřešit příslušný soud (např. k otázce již zmíněného a podrobně shora rozvedeného podvodného úmyslu).

Okresní úřad v B., okresní živnostenský úřad, ve svém vyjádření ze dne 10. 5. 2002 sdělil, že k získání oprávnění provozovat ohlašovací volnou živnost není v živnostenském zákoně stanovena odborná způsobilost, a proto takové živnostenské oprávnění může získat osoba splňující pouze všeobecnou způsobilost (bezúhonnost, způsobilost k právním úkonům atd.). Předložený „certifikát“, který vystavoval obviněný, nevykazuje žádné porušení platných právních předpisů, neboť potvrzuje pouze skutečnost, že frekventantka se zúčastnila jakési „školy“ a složila závěrečnou zkoušku. Hodnota tohoto certifikátu pro další uplatnění je velmi pochybná a prakticky nezaručuje žádnou kvalitu. Pokud stíhaný ve smlouvě o zajištění uvedeného kurzu nesliboval nějaký prospěch nebo nezaručoval další využití složené zkoušky, popř. jiné uplatnění, nespátřuje zdejší úřad v jeho jednání

žádný podvodný úmysl, neboť podobné kurzy, popř. školení jsou v jejich praxi běžné a jejich absolvování není zárukou nějaké kvalifikace.

Z vyjádření Asociace modelových agentur ČR vyplývá, že cena kurzu odpovídala jeho kvalitě, a ani tato Asociace nespatřuje v jednání obviněného jakýkoli úmysl svým jednáním někoho podvést.

Certifikát nemá žádnou hodnotu, neboť je jen potvrzením agentury o absolvování kurzu. V praxi se klienti a agentury neřídí podle certifikátů, ale podle skutečných schopností modelky nebo modelu. Žádný certifikát není garancí budoucích zakázek absolventa a nemá proto praktický význam. Cena portfolia 1990 Kč od M. a. je velmi nízká, a z toho důvodu lze předpokládat, že pro profesionální modeling budou fotografie nepoužitelné. Jedná se tedy o zbytečně vynaložené investice. V uvedeném případě jde proto podle jejich názoru o neprofesionalitu, neznalost a zbytečnou investici.

Po zvážení všech těchto skutečností Nejvyšší soud považuje za nutné zdůraznit, že trestněprávní kvalifikaci určitého jednání, které má ve své podstatě soukromoprávní základ, jako trestného činu, je třeba považovat za krajní právní prostředek, který má význam především celospolečenský, tj. z hlediska ochrany základních společenských hodnot. V zásadě však nemůže sloužit jako prostředek nahrazující ochranu práv a právních zájmů jednotlivce v oblasti soukromoprávních vztahů, kde závisí především na individuální aktivitě jednotlivce, aby střežil svá práva, jimž má soudní moc poskytovat ochranu. Je nepřijatelné, aby tuto ochranu aktivně přebíraly orgány činné v trestním řízení, jejichž úkolem je ochrana převážně celospolečenských hodnot stanovených v trestním zákoně a vymezených v jednotlivých skutkových podstatách trestných činů, nikoliv ochrana konkrétních subjektivních práv jednotlivce, jež svou povahou spočívají v soukromoprávní sféře a které nechrání trestní právo.

Z uznávaného principu právního státu, jímž je chápání trestní represe jako prostředku ultima ratio, vyplývá, že ochrana závazkových vztahů má být v první řadě uplatňována prostředky občanského a obchodního práva a teprve tam, kde je taková ochrana neúčinná a kde porušení občanskoprávních vztahů naplňuje znaky konkrétní skutkové podstaty trestného činu a svou intenzitou dosahuje předpokládaného stupně společenské nebezpečnosti, je namístě uplatňovat trestní odpovědnost. Nejvyšší soud k tomu dodává, že v právním státě je zásadně nepřípustné, aby prostředky trestní represe sloužily k uspokojování subjektivních práv soukromoprávní povahy, nejsou-li vedle toho splněny všechny předpoklady vzniku trestněprávní odpovědnosti, resp. nejsou-li tyto předpoklady zcela nepochybnitelně zjištěny. Právní řád, byť vnitřně diferencovaný, tvoří jednotu a jako s takovým je třeba s ním zacházet při aplikaci jednotlivých ustanovení a institutů, a proto, pokud jde o naplnění objektivních i subjektivních znaků trestného činu, při promítnutí principu trestněprávní represe jako posledního prostředku - „ultima ratio“ - nemůže být ignorována občanskoprávní stránka věci (srov. k tomu také nálezy Ústavního soudu pod sp. zn. I. ÚS 4/04, I. ÚS 558/01 atd.). Porušení ustanovení smlouvy jednou z jejích smluvních stran nelze proto pokládat bez dalšího za podvodné jednání ve smyslu § 250 odst. 1 tr. zák. Princip subsidiarity trestní represe totiž vyžaduje, aby stát uplatňoval prostředky trestního práva zdrženlivě, to znamená především tam, kde jiné právní prostředky selhávají nebo nejsou efektivní. Tento základní požadavek s ohledem na to, co bylo shora uvedeno, však v této trestní věci dovolatele M. V. splněn nebyl.

Podvodné jednání podle § 250 odst. 1 tr. zák. navíc musí směřovat i k obohacení pachatele nebo někoho jiného. V tomto případě se však odvolací soud touto otázkou v zásadě blíže nezabýval, neboť pouze konstatoval, že obviněný způsobil poškozeným škodu v celkové výši 109 938,50 Kč, a ve stejném rozsahu spatřoval i obohacení obviněného, když v rozporu s důkazy podloženými skutkovými zjištěními v odůvodnění napadeného rozsudku konstatoval, že finanční prostředky, které získal od účastníků kurzů ve výši přes 100 000 Kč, obviněný nepoužil v souvislosti s uzavřenými smlouvami a použil je tedy nepochybně na jiné účely, aniž by tyto účely konkrétně specifikoval. Výrazné pochybnosti o své správnosti přitom vzbuzují i shodné závěry jak nalézacího soudu, tak i odvolacího soudu o výši způsobené škody jako znaku trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák.

Oba soudy totiž ve výroku o vině dílem dokonaným, dílem nedokonaným ve stadiu pokusu trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. a podle § 8 odst. 1 k § 250 odst. 1, 2 tr. zák. jako výši škody vymezily částku 109 938,50 Kč, určenou pouhým součtem uhrazených částek, ohledně nichž uvedli v rozsudku jmenovaní poškození, že je zaplatili obviněnému za jeho kurzy. Dále se ale soudy

už nezabývaly tím, že všichni poškození absolvovali alespoň část školy modelingu, přičemž někteří poškození prošli i celým kurzem včetně závěrečné zkoušky a byl jim poskytnut i certifikát o absolvování kurzu, tudíž jim bylo přinejmenším alespoň zčásti poskytnuto dovolatelem plnění podle uzavřených smluv „školy modelingu v pěti lekcích“, o jehož kvalitě lze sice na jedné straně pochybovat, ale na druhé straně pouze za nekvalitně provedené plnění nelze činit obviněného trestně odpovědným ve formě trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. Dokonce i odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí uvádí, že „u určitých poškozených pravděpodobně vznikla škoda menší, neboť poškození nezaplatili celou částku ... v některých případech se frekventanti kurzu vůbec nezúčastnili, jiným byla částečně služba v rámci kurzu a podle smlouvy poskytnuta ...“. Dále ovšem odvolací soud tuto úvahu ukončil s tím, že „by bylo nad rámec trestního řízení přesně zjišťovat, jaká výše škody jednotlivým poškozeným vznikla ...“, když „... v tomto směru výrok o náhradě škody nemá přímý vztah k výroku o vině ...“. Na základě toho i poškození, kteří se řádně a včas připojili k trestnímu řízení se svým nárokem na náhradu škody podle § 229 odst. 1 tr. ř. odkázal s jejich uplatněnými nároky na náhradu škody na řízení ve věcech občanskoprávních. S tímto závěrem odvolacího soudu, který je i v rozporu s ustanovením § 228 odst. 1, věta za středníkem, tr. ř., není možno souhlasit, neboť znakem trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. je způsobení škody, která musí být náležitě zjištěna (§ 89 odst. 1 písm. e/ tr. ř.), přičemž závěr o její výši musí být i náležitě odůvodněn ve smyslu § 125 odst. 1 tr. ř. Nelze totiž říci, že pro určení právní kvalifikace trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. jako kvalifikované skutkové podstaty, u které je znakem způsobení škody nikoli malé, postačuje pouze přibližné určení výše škody, nehledě k tomu, že odvolací soud v napadeném rozsudku způsobenou škodu obviněným M. V. ve výroku o vině pod bodem a) přesně vyčíslil částkou 109 938,50 Kč, aby následně však toto své zjištění shora uvedeným vyjádřením týkajícím se výroku o náhradě škody zcela zpochybnil. Tím se zjištění výše škody ve výroku o vině pod bodem a) dílem dokonáným, dílem nedokonáným (ve stadiu pokusu) trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. a podle § 8 odst. 1 k § 250 odst. 1, 2 tr. zák. dostalo do rozporu s výrokem o náhradě škody, jakož i s jeho shora citovaným odůvodněním obsaženým v napadeném rozsudku.

Ohledně trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. dovolatel především namítl nesprávné právní posouzení soudem zjištěného skutku, poněvadž jak nalézací, tak i odvolací soud pominul, že tento trestný čin je na základě logického i gramatického výkladu soudní judikaturou považován za zvláštní formu přípravy k dalším trestným činům, jako jsou například § 148 tr. zák. či třeba § 250 tr. zák., což, byť to dovolatel výslovně neuvedl, je vyjádřeno především v dovětku uvedeném v § 125 odst. 1 tr. zák., který se vztahuje ke všem třem před ním uvedeným alinea.

Trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák. totiž spáchá ten, kdo nevede účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač je k tomu podle zákona povinen, nebo kdo v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvede nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje, nebo kdo takové účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady zničí, poškodí, učiní neupotřebitelnými nebo zatají, a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně.

Odvolací soud v napadeném rozsudku ohledně právní kvalifikace skutku pod bodem b) výroku o vině pouze uvedl, že obviněný M. V. postupoval v rozporu s příslušnými ustanoveními zákona o účetnictví platným v žalovaném období, když šlo o zákon č. 563/1991 Sb., a za těchto okolností je tedy nutno konstatovat, že obžalovaný se dopustil trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák.

Nejvyšší soud považuje za nutné především konstatovat, že v průběhu celého trestního řízení bylo dokazování zaměřeno pouze na to, že obviněný nevedl účetní knihy, zápisy nebo jiné doklady sloužící k přehledu o stavu hospodaření a majetku nebo k jejich kontrole, ač byl k tomu podle zákona povinen, a v takových účetních knihách, zápisech nebo jiných dokladech uvedl nepravdivé nebo hrubě zkreslující údaje, avšak tato zjištění nejsou dostatečně konkrétní. V tomto směru ani soud prvního stupně ani soud druhé instance dostatečně neobjasnily, v čem spatřují ve shora popsáném

jednání obviněného naplnění znaků trestného činu podle § 125 odst. 1 tr. zák. Obviněný podle skutkového zjištění obsaženého v napadeném rozsudku nevedl knihu pohledávek a závazků a po část období ani peněžní deník, přičemž v době, kdy peněžní deník vedl, tento vedl duplicitně a v těchto duplicitních denících neprováděl shodné zápisy ani do nich nezaznamenával všechny účetní případy podle vydaných účetních dokladů a zaznamenával do nich účetní případy, které účetními doklady podloženy nebyly. Tyto skutkové okolnosti je však třeba podřadit pod jednotlivé znaky uvedené skutkové podstaty trestného činu zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák., zejména, že nevedl účetní knihy, resp. že v takových účetních knihách uvedl nepravdivé a hrubě zkreslující údaje. Toto odvolací soud v napadeném rozsudku řádně neuvedl ani v právní větě výroku o vině, v níž jen odchoval znění alinea 1 a 2 odst. 1 § 125 tr. zák., a to včetně uvedení alternativních znaků, aniž by z toho bylo možno dovodit, že všechny tyto alternativy byly naplněny. Dále též všechny orgány činné v doposud uskutečněném trestním řízení, jak na to správně poukázal ve svém vyjádření státní zástupce Nejvyššího státního zastupitelství, operovaly s neúplným zněním skutkové podstaty předmětného trestného činu, neboť v právní ani ve skutkové větě není obsažen alespoň jeden z alternativních znaků vymezených dikcí „ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně“. K těmto posledně uvedeným znakům vyjádřeným v dovětku citovaného ustanovení § 125 odst. 1 tr. zák. nebylo vůbec vedeno dokazování, a proto je třeba konstatovat, že ve výroku o vině pod bodem b), v kterém je spatřován trestný čin zkreslování údajů o stavu hospodaření a jmění podle § 125 odst. 1 tr. zák., chybí jedna z obligatorních podmínek trestní odpovědnosti pachatele za předmětný trestný čin. Skutková zjištění vyjádřená ve skutkové větě výroku o vině pod bodem b) v napadeném rozsudku byla takto shledána neúplnými a nebylo je možno podřadit pod skutkovou podstatu uvedenou v ustanovení § 125 odst. 1 tr. zák., když stejné pochybení vykazuje i právní věta, v které chybí alespoň jedna z alternativ zmíněného dovětku, který zní „a ohrozí tak majetková práva jiného nebo včasné a řádné vyměření daně“.

Z těchto důvodů Nejvyšší soud podle § 265k odst. 1, 2 tr. ř. zrušil v celém rozsahu napadený rozsudek Krajského soudu v Ostravě ze dne 13. 1. 2005, sp. zn. 6 To 702/2004, a rozsudek Okresního soudu v Bruntále ze dne 10. 3. 2004, sp. zn. 3 T 130/2002, jakož i všechna další rozhodnutí na tato zrušená rozhodnutí obsahově navazující, pokud vzhledem ke změně, k níž došlo zrušením, pozbyla podkladu. Podle § 265l odst. 1 tr. ř. pak přikázal Okresnímu soudu v Bruntále, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

V novém řízení je soud prvního stupně povinen vypořádat se všemi shora vytknutými pochybeními, přičemž je vázán shora vyslovenými právními názory Nejvyššího soudu a je povinen provést úkony a doplnění, jejichž provedení Nejvyšší soud nařídil (§ 265s odst. 1 tr. ř.).

Doplnit dokazování bude třeba zejména ohledně bodu b) výroku o vině v napadeném rozsudku odvolacího soudu v návaznosti na předchozí rozsudek soudu prvního stupně, a to pokud jde o alternativní znaky vyjádřené v dovětku citovaného ustanovení § 125 odst. 1 tr. zák. V tomto směru bude možno vyjít ze znaleckého posudku znalce V. H. z oboru ekonomika, odvětví účetní evidence a ze znaleckého posudku znalkyně Ing. J. J., z oboru ekonomika, odvětví účetní evidence, specializace daně, které je však třeba doplnit z hlediska zmíněných znaků spočívajících v ohrožení majetkových práv jiného nebo včasného a řádného vyměření daně. Pokud pak jde o posledně uvedené daňové souvislosti, bude třeba vyžádat zprávu od příslušného finančního úřadu o plnění daňové povinnosti obviněným M. V. v rozhodném období od 19. 1. 2000 do 31. 3. 2001 a opatřit jeho daňová přiznání za roky 2000 a 2001.

Teprve po tomto doplnění dokazování, příp. i po provedení důkazů dalších, jejichž potřeba se ukáže v průběhu dalšího řízení, jakož i po zvážení všech z dokazování plynoucích rozhodných skutečností a posouzení těchto skutečností z hlediska v úvahu přicházející právní kvalifikace jednání obviněného M. V., bude možno ve věci znovu bezpečně a spolehlivě rozhodnout.

Jen pro úplnost Nejvyšší soud na závěr podotýká, že pokud by přicházelo v úvahu znovu rozhodnout i o trestu zákazu činnosti podle § 49 odst. 1 a § 50 odst. 1 tr. zák., je soud prvního stupně i odvolací soud vázán zákazem reformationis in peius ve smyslu § 259 odst. 4 a § 265s odst. 2 tr. ř. Pokud totiž odvolací soud v napadeném rozsudku pouze k odvolání obviněného rozšířil uložený zákaz činnosti

soudem prvního stupně, který se týkal jen výkonu povolání, i na výkon živnostenské činnosti ve stejné oblasti zprostředkovatelské činnosti, aniž změnil ve prospěch obviněného výměru tohoto trestu (4 léta) nebo současně ukládaný podmíněný trest odnětí svobody (18 měsíců na zkušební dobu 2 let a šesti měsíců), porušil uvedené ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. o „zákazu změny k horšímu“, které takový postup odvolacího soudu v neprospěch obviněného vylučuje (srov. č. 1/1978-II. Sb. rozh. tr.).